

HORVÁTH LÁSZLÓ ÁRPÁD: A MEGÚJULÓ ISMERETTERJESZTÉS SOMOGYBAN

A Tudományos Ismeretterjesztő Társulat (TIT) jogelődje, a Magyar Természettudományi Társulat 1841-ben alakult. A társulatot létrehozó fő szándék a természettudományos műveltség lemaradásának a felszámolására irányult. Az egyesülethez minden időben az ország legkiválóbbjai csatlakoztak. Alapító tagjai között találjuk Bugát Pált, Irinyi Jánost, Jedlik Ányost. Később csatlakozott hozzájuk Széchenyi István gróf és Kossuth Lajos is. Története során az ország legkiválóbb tudósai léptek soraiba: Fodor József, Xantus János, Eötvös József, Eötvös Lóránd, Szentgyörgyi Albert, Szentágotthai János, ezért a magyar tudományos élet története elválaszthatatlan a TIT történetétől.

A 183 éves TIT története a nagy átalakulások, megújulások folyamata is. Az épp formálódó, kialakuló egyesület életét alapvetően megváltoztatta az 1848–49-es forradalom és szabadságharc. A társulat legkiválóbbjai, köztük Bugát Pál elnök a szabadság ügye mellé álltak. Tagjai közül sokan haltak hősi halált és sokan emigráltak.

A neoabszolutista osztrák elnyomás után az 1850-es évben kelt új életre a szervezet, majd az 1867-es kiegyezés nyújtotta kedvező gazdasági és politikai légkör megerősítette a társulat tevékenységét. 1869-ben elindították a *Természettudományi Közlönyt*, amely ma *Természet Világa* címmel jelenik meg. 1870-től az országgyűlés állami támogatást biztosított a társulat munkájához, ezzel hosszú távon biztosította a fennmaradását.

A Somogy megyei ismeretterjesztés szervezetének közelmúltbeli története 1953. szeptember 20-án kezdődött el a Társadalom- és Természettudományos Ismeretterjesztő Társulat Somogy Megyei Szervezetének megalakításával. A szervezetet felülről, állampárti eszközökkel hozták létre, ennek ellenére 1953 és 1990 között Somogy megye értelmiségének egyik legfontosabb bázisa lett. Erre bizonyíték például a társulat 1956-ban vállalt szerepe: „A társulat kebelében, illetve körülötte zajló szellemi-politikai mozgás főszereplői néhány nap múlva aztán az októberi forradalom helyi eseményeinek középpontjába kerültek, mint a spontán és a szervezett tüntetések, gyűlések szónokai, levezetői, illetve a létrejövő forradalmi szervek vezető egyéniségei.” (*Emlékkönyv a Tudományos Ismeretterjesztés 150 éves jubileumára*, Kaposvár, 1991, 41. – A továbbiakban: *Emlékkönyv*)

A TIT Somogy Megyei Szervezetének munkájában az ismeretterjesztés mellett az 1970-es, '80-as évekre hangsúlyosabbá váltak a tanfolyami képzések. Az ebből származó bevételekből egészítették ki az egyre szűkülő állami forrásaikat.

A TIT 1990 és 2001 történetének a feldolgozásával szeretnék választ kapni Zimmermann Ágoston elnök 1938-ban megfogalmazott gondolataira: „A társulat [...] megérti-e a kor, intő szavát és a kor igényeit. [...] Minden lépést a reformok útján jól megfontolva kell tenni. A személyek változhatnak, de a társulat szelleme állandó és maradandó, csupán a fejlődés törvényeinek megfelelő átalakulásának van alávetve.

A társulat mindig megtalálja a helyét a napon és bele tud illeszkedni a megváltozó helyzetekbe.” (*Emlékkönyv*, 57–58.)

Vajon az új Somogy Megyei TIT megtalálta-e helyét a napon, és bele tudott-e illeszkedni az igencsak megváltozott helyzetekbe?

Két korszak határán

Az 1980-as évek végi Magyarországon jelentős társadalmi és gazdasági változások zajlottak, amelyet jelentős mértékben a nemzetközi viszonyok határoztak meg. Megalakultak az ország életét későbbiekben meghatározó pártok, az MDF, az SZDSZ, a FIDESZ, létrejött az utódpárt, az MSZP. Törvényes eszközökkel felszámolták a régi rendszer egyik meghatározó fegyveres erejét, a munkásőrséget. Az állampárti reformerők kikényszerítették az MSZMP-n belül 1956 megítélésének megváltoztatását. A népfelkelés kimondásával, Nagy Imre újra temetésével az egypártrendszer egyik legfontosabb ideológiai pillére rogyott össze. Szűrös Mátyás 1989. október 23-án kikiáltotta a köztársaságot. A kerekasztal-tárgyalások eredményeképp lehetővé vált a békés átmenet és a szabad választások kiírása. 1990-ben a parlamenti és az önkormányzati választásokkal új társadalmi berendezkedés jött létre hazánkban.

A változások elkerülhetetlenül hatottak a Tudományos Ismeretterjesztő Társulatra, meghatározták jövőbeni szerepét, lehetőségeit és tevékenységének kereteit. Munkámban szeretnék kitérni arra is, hogy a megváltozott viszonyok milyen állapotban találták a helyi, Somogy megyei ismeretterjesztést és ezekre milyen válaszok születtek.

A TIT Somogy Megyei Szervezete a rendszerek közötti átmenet időszakában válságban volt. Az első és legfeltűnőbb a megyei szervezet vezetési válsága. 1988-ban felmerült Kánya János megyei titkár nyugdíjazása, cseréjére ugyan elindult egy folyamat, melyet a titkár pártkapcsolatai révén elodáztak. 1989-ben Gebhardt József – a már több évtizede megyei elnök – hirtelen lemondott, és az ügyek vitelét az al-elnökökre bízták. Kánya János 1990 januári nyugdíjazásával a megyei titkárcsere újra aktuálissá vált, amelyet a TIT Somogy Megyei Szervezete pályázat útján kívánt betölteni. A társulat a Somogy megyei titkári állásra 1989. december végén írt ki pályázatot, amit a *Somogyi Hírlapban* jelentettek meg. A megyei elnökség 1990. február 20-án tartott ülésén került sor az új titkár megválasztására. A megyei titkár Horváth László Árpád lett. (*TIT Somogy Megyei Szervezetének 1990. február 22-én kelt elnökségi ülésének jegyzőkönyve, 8.*)

Az új titkár megválasztásával megkezdődött a munka, amely a Somogy Megyei TIT önálló egyesületként történő megalakulásához vezetett. A szervezet életében történelmi esemény volt az 1990. június 1-jén megtartott küldött-közgyűlés Kaposváron, amelyen a TIT Somogy Megyei Szervezete önálló megyei egyesületté alakult Somogy Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Társulat néven. A rendezvényen a TIT országos elnökségét Ádám György akadémikus, a TIT országos elnöke képviselte. Az első napirendi pont keretén belül Sebestyén Tamás megbízott elnök

szóbeli beszámolójában kifejtette, hogy a társulat tevékenysége sokszor változott az elmúlt időben, a TIT végrehajtotta a párt és a kormányhatározatokat, amelyeket célként tűztek ki számára.

Azóta lényeges változások történtek, a többpártrendszer kialakulása, a gazdasági életben bekövetkezett fordulat. A bekövetkezett változások nem hagyták érintetlenül a Somogy megyei szervezetet sem. Napjainkra a tudományos ismeretek megszerzése utáni igény háttérbe szorult. A TIT megújulásra várt. A jövő feladatait meg kellett határozni.

A szervezet megalakulásakor rangnak számított, ha valaki tagja volt a társulatnak. Ez mára egy kissé megkopott. A központi támogatás csökkent, előtérbe került a szabad vállalkozás szerepe a munkánkban. A piaci lehetőségek erősen befolyásolják a kulturális tevékenységet. Olyan tanfolyamok, előadások megszervezésére volt szükség, ami a tagság számára idegen volt, de e nélkül nem tudott volna létezni a szervezet. Vállalkozói szellem vonta maga után Siófok önállósulását.

Egyre többen pártoltak el a társulattól. Oka: a tagság foglalkoztatottsága csökkent, a klubszerű találkozásokat nem sikerült megvalósítani, a szakosztályi munka nem volt kielégítő, és csökkent a rendezvények száma is. (*A TIT Somogy Megyei Szervezetének 1990. június 1-én kelt küldöttgyűlésének jegyzőkönyve, 2–3.*)

Kaposvár és Siófok kivételével nem sikerült az önálló gazdálkodást megvalósítani. Országos szinten is csökkent az előadások száma – és sajnos a taglétszám is. Ulrich Károly, az Ellenőrző és Számvizsgáló Bizottság elnöke elmondta, a múlt évben és az adott évben komoly gondot okozott Gebhardt József lemondása. Bár Bodosi Tamás és Sebestyén Tamás példaszerűen végezték munkájukat, de megtörtént Siófok kiválása, de ezeken a megbeszéléseken még részt vettek, a pénzügyi elszámolás azonban még nem történt meg. A bizottság tagjai rendszeresen felkeresték a városi szervezeteket. Az Országos Számvizsgáló Bizottság által kért jelentéseket elkészítették, erről tájékoztatták az elnökséget. (*A TIT Somogy Megyei Szervezetének 1990. június 1-én kelt küldöttgyűlésének jegyzőkönyve, 5.*)

Ádám György hozzászólásában megemlítette, hogy ekkor 26 500 tagja volt a TIT-nek. A társaság függetlenítette magát a politikától, de a kormányzathoz lojálisnak kellett lennie, emellett azonban a tagok világnézeti állásfoglalása színesítette a munkát. Kiváló értelmiség tömörült a megyei szervezetbe, melynek tevékenysége hullámzó volt, de pénze volt a TIT-nek, ami a vezetésnek köszönhető. Ádám kiemelte a leköszönt vezetőség tevékenységét (Gebhardt József munkáját, Kánya János életének egy része ráment a társulat fenntartására) és a két Tamás (Sebestyén, Bodosi) nehéz munkáját. Nem értett viszont egyet az összekuszált politikával. Megemlítte, hogy régebben az első pb. titkár sem jött el soha a közgyűlésre. „Néha kedvesek voltunk, néha eleresztettek bennünket!” – foglalta össze és kijelentette, hogy a TIT-nek megvan a helye Somogy megyében. (*A TIT Somogy Megyei Szervezetének 1990. június 1-én kelt küldöttgyűlésének jegyzőkönyve, 5–6.*)

Ezt követően a jelenlévők egyhangúlag úgy döntöttek, hogy – figyelemmel az 1989. év II. törvényben foglaltakkal – megalapítják a Somogy Megyei Tudományos

Ismeretterjesztő Társulatot. (A TIT Somogy Megyei Szervezetének 1990. június 1-én kelt küldöttgyűlésének jegyzőkönyve, 10.) A társulat a TIT Somogy Megyei Szervezetének jogutódjaként kezdett működni. A jogutódlás folytán a Társulat tagjaivá váltak a TIT Somogy Megyei Szervezetének tagjai, minden további nyilatkozat nélkül. Erre vonatkozó szándékukat egyébként a helyi közgyűléseken a tagok már kinyilvánították.

Az alapszabály elfogadása után került sor az új egyesület vezetésének megválasztására. Szinte egyhangú szavazás eredményeképpen elnöknek Dr. Angeli István kandidátust, főorvost, társelnöknek Dr. Horn Péter egyetemi rektort, az MTA tagját, alelnöknek dr. Horváth Gyuláné főiskolai tanárt, ügyvezető igazgatónak Horváth László Árpádot, a TIT megyei titkárát, tagoknak: dr. Bósze Sándort, a Somogy Megyei Levéltár levéltárosát, Fekete Balázst, a Húskombinát Kft. ügyvezető igazgatóját, Dr. Horváth József főorvost, a barcsi TIT elnökét, Illés Antalt, az OTP Somogy Megyei igazgatóját, Dr. Széles Gyula egyetemi dékánt, nagydoktor, dr. Szép Tamás ügyvédet, dr. Rott Pált főorvost, a nagyatádi TIT elnökét, valamint dr. Tarján Lászlóné környezetvédelmi államtitkárt választották. Az elnökség mellett a küldöttek megválasztották a Somogy Megyei TIT Ellenőrző és Számvizsgáló Bizottságát. Elnök lett: Szálinger Ferenc, az APEH Somogy Megyei igazgatója, társelnök: dr. Ulrich Károly a Somogy Megyei Tanács osztályvezetője, tagok: dr. Rátkai Ferenc jogász, Kovács Zoltán tanár, Pintér József ny. iskolaigazgató és Radics György ny. alezredes.

Ezen a napon nemcsak új egyesület, hanem alapvetően új elnökség is alakult. Az elnök Angeli István lett, aki az előző időszakban a szervezet életében komolyabb szerepet nem játszott. Az elnökség alapvetően kicserélődött. Az előző korszakot Ulrich Károly, az Ellenőrző és Számvizsgáló Bizottság társelnöke képviselte. Az első Ellenőrző és Számvizsgáló Bizottságból és az első elnökségből mai napig fontos és meghatározó személyiségek voltak jelen: elnökként Rott Pál, alelnökként Rátkai Ferenc, elnökségi tagként Bósze Sándor és Horváth László Árpád, az Ellenőrző és Számvizsgáló Bizottság elnökeként Ulrich Károly és az Ellenőrző és Számvizsgáló Bizottság tagjaként Kovács Zoltán. (A TIT Somogy Megyei Szervezetének 1990. június 1-én kelt küldöttgyűlésének jegyzőkönyve, 14.)

Új utakon

1. ISMERETTERJESZTÉS

Az ismeretterjesztés lehetőségei a gazdasági források csökkenése miatt a rendszerváltás után jelentősen módosultak. Megszűntek az intézményi, vállalati „kiszervezett” előadások, amelyek az ismeretterjesztés statisztikai mutatóin jelentősen emeltek. A TIT ezen a területen részben egyedül maradt. Pedig a TIT-hez hűséges tagság továbbra is igényelte az ismeretterjesztő rendezvények megszervezését, ezek száma azonban nagy mértékben csökkent.

A társulat vezetése a minőségi ismeretterjesztés irányába nyitott. Az ismeret-

terjesztés – a nevéből is adódóan – a társulat alapfeladata volt. Az ismeretterjesztés formái, módszerei, területei a jelzett korszakban állandóságot mutattak. Legfontosabb területe az ismeretterjesztő előadások voltak, témái sokszínűek, mint amilyen a TIT tagságát jelentő értelmiség is volt. Az előadók általában szakterületük országosan is elismert képviselői és kiváló eladók. Mellettük a helyi előadók szűkebb köre is lehetőséget kapott. Olyan sorozatok indultak, mint például a *Biblia és korunk*, a programsorozatok egy-egy témakör köré szerveződtek. Tudományos emlékülések, megemlékezések kiemelt területe lett az egészségügy (*Magnézium Symposion*), illetve a társulat életéhez köthető megemlékezések váltak általánossá (a Somogy Megyei TIT megalakulása 40. évfordulójára rendezett emlékülés).

Az írásos ismeretterjesztés lehetőségeit alapvetően a társulat pénzügyi helyzete határozta meg. A Somogy Megyei TIT a nehéz anyagi körülmények ellenére, a 150. évforduló tiszteletére megjelentette az *Emlékkönyv a tudományos ismeretterjesztés 150 éves jubileumára* című kiadványát. A megvalósításhoz széles körű társadalmi összefogást szerveztek, és részben szponzori pénzekkel finanszírozták a kiadást.

A vetélkedők szervezése is végigvonult a társulat egész történelmében. A tehetségek kiválasztásában, felkarolásában mindig pozitív szerepet játszott a szervezet. Az általános iskola 7–8. osztályosai részére földrajz, biológia és kémia tárgyból minden évben megyei versenyeket szerveztek. A legjelentősebb TIT kezdeményezés a középiskolások számára a *Szellemi Öttusa Vetélkedők* megszervezése, amely a későbbi évek során Kárpát-medenceivé terebélyesedett, országos szintre emelte a TIT munkáját.

A TIT népszerűsítésére és a tagság összefogására felelevenítettek egy régi hagyományt, s a Kapos Étteremben több jótékonyági bált is szerveztek, óriási sikerrel. (448/95. Értesítő levél az 1995. október 21-ei jótékonyági bálról, melynek bevételéből a *Mosdósi Kórház* Gyermekosztályát és a határon túli magyar gyermekek támogatását tervezték)

A kaposvári Uránia Csillagvizsgáló a csillagászati ismeretterjesztés önálló színtere volt bemutatóival és előadásaival. Az alábbiakban – a teljesség igénye nélkül – felsorolom a TIT 1990 és 1995 közötti időszakának legfontosabb előadóit és kiemelt eseményeit. A sort a népszerű és ismert előadó, Benda Kálmán akadémikus előadása nyitotta meg, aki az *Egyházak magyarság megtartó szerepéről* beszélt. A dunai vízlépcső elleni tiltakozás jelképes alakja, Lipták Béla a csillagvizsgálóban tartott előadást. Az 1990-es év két nagy eseménye közül a *Magnézium Symposion*t a Városi Tanács VB Egészségügyi Osztályával és a Megyei Kórház Tudományos Bizottságával közösen rendezték meg. A másik az 1990. augusztus 16–18. közötti Országos Biológus Napok volt, amelyet első alkalommal Kaposváron rendeztek meg. (2/1990: *Biológus napokkal kapcsolatos programtervezet*)

A konferenciát Dr. Salánki János akadémikus, az MTA Balatoni Limnológiai Kutatóintézetének igazgatója nyitotta meg. Lengyel László, a kiváló közgazdász *Esélyeink* címmel tartott előadást. A tudományos ismeretterjesztés 150. évfordulója tiszteletére tudományos emlékülést szerveztek. Az évforduló tiszteletére könyvet je-

lentettek meg *Emlékkönyv a tudományos ismeretterjesztés 150 éves jubileumára* címmel. Ebben tanulmányt jelentetett meg Horn Péter akadémikus, a Somogy Megyei TIT tiszteletbeli elnöke, Rott Pál a nagyatádi TIT szervezet elnöke, Szántó László a Somogy Megyei Levéltár levéltárosa, Angeli István a Somogy Megyei TIT elnöke, Horváth László Árpád igazgató és Szita Károly, Kaposvár alpolgármestere. A társulatnál látogatást tett Sántha Pál Vilmos, Hargita megye hivatalos delegációjának vezetője. Előadást tartott az olimpiai bajnok Balczó András és a somogyiságát büszkén valló Balázs József, a Magyar Külügyi Intézet igazgatóhelyettese.

Habsburg Ottó 1992. február 22-én tett egész napos látogatása és előadása nemcsak a városban és a megyében, hanem országosan is nagy visszhangot váltott ki. (321/91: *Habsburg Ottó részére levélben megküldött programjavaslat és a szeptember 24-én kelt válaszevél*; 46/92: *Javasolt program Habsburg Ottó látogatására, 1992. február*; *Hírünk a világban folyamatosan javul, Somogyi Hírlap*, 1992. február 24, 3.) Az esemény jelentőségére utal, hogy a rendezvényen részt vett Szentágothai János akadémikus, a TIT Országos Szövetségének elnöke. A látogatás előtt, 1992. január 23-án Habsburg Ottó belépett a Somogy Megyei TIT tagjai közé; erről a *Somogyi Hírlap* kérdésére így válaszolt: „Egyszerűen. Úgy, hogy meghívtak. A családom tagjai mindig kapcsolatban voltak a tudományos társasággal, József főherceg is tagja volt, József Árpád is.

– Meglepte Önt ez a felkérés? Vagy természetesnek tartotta?

– Természetesnek nem, de nagyon hálás vagyok érte.” (*Hírünk a világban folyamatosan javul, Somogyi Hírlap*, 1992. február 24, 3.)

Andrásfalvy Bertalan művelődési miniszterként tartott előadást a TIT-ben. Zombori Ottó a budapesti Uránia Csillagvizsgáló igazgatója a helyi csillagvizsgálóban tartotta előadásait. Lomb Kató nyelvzseni, a kuriózumok kategóriáját erősítette. A tévéből jól ismert és népszerű Bálint György – a TIT Országos Elnökségének tagja – országgyűlési képviselőként járt a társulatnál. A TIT országos elnökségi tagja, Grétsy László, *Nyelvében él a nemzet* címmel tartott előadást. Beke György író Erdélyből érkezett a társulathoz.

1993-ban megemlékeztek a megyei társulat megalakulásának 40. évfordulójáról és Fodor József születésének 100. évfordulójáról, amelyen Szörényi Levente és Koltai Gábor a magyarság sorskérdéseiről szólt.

1994-ben *Biblia és korunk*-sorozat indult, amelyen a történelmi egyházak neves képviselői tartottak előadást, köztük Tarjányi Béla teológus professor, Raj Tamás főrabbi, Hegedüs Lóránt református püspök, Gyulay Endre és Balázs Béla püspökök, valamint Harmati Béla evangélikus püspök. Az Erdélyi Baráti Körrel közös szervezésben tartott előadást a kolozsvári egyetemről Csetri Elek professor, valamint az Ausztráliából hazatelepült Kazár Lajos professor, Endrey Antal, Pozsgay Imre volt miniszter és Duray Miklós, felvidéki politikus és író. Kopátsy Sándor, a neves közgazdász a város szülötteként tartott előadást a hallgatók előtt, Zwack Péter, a Vállalkozók Pártjának elnöke pedig fórumot és előadást is tartott.

A társulat munkájának elismerésére utal, hogy a már említett Adrásfalvy Ber-

talan miniszter és Kovács László miniszterek is meglátogatták a társulatot. 1994-ben a japán nagykövet, Tsutsumi Koichi, 1995. március 24-én a kínai nagykövet, Chen Zhiliu is látogatást tett a Somogy Megyei Ismeretterjesztő Társulatnál.

2. FELNŐTTKÉPZÉS

A Somogy Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Társulat a megalakulása után két fő területre koncentrált. Az ismeretterjesztés különböző formáira, a felnőttképzésre és az oktatásra. Az ismeretterjesztés adta a „látványt”, a felnőttképzés pedig a megélhetést jelentette a szervezet számára.

A Somogy Megyei TIT tevékenységét állandó megújulási kényszer jellemezte. Ennek fő oka kétségtelenül a gazdasági kényszer volt. A TIT a rendszerváltás előtt jelentős állami támogatásban részesült. 1990-ben ez az összeg 85 millió forint volt. A következő évben viszont a támogatás 33 millió forintra csökkent, míg 1991-ben a támogatás megyei szinten 800 ezer forintra zuhant.

Az újítások óriási energiákat kötöttek le. A TIT-ben dolgozók átlag feletti munkát végeztek. A TIT a helyzetre ugyanis úgy kereste a választ, hogy a végtelenségig tágította a képzési kínálatát. A valutapénztárostól a méhészképzésig mindenfelé foglalkoztak. A próbálkozások egy része sikeresnek bizonyult, de természetesen voltak sikertelen kezdeményezések is, például a Rendőrtiszti Főiskolával tervezett együttműködés – bár a szerződés aláírásra került – nem valósult meg. (450/95. Szerződés a Rendőrtiszti Főiskola és a Somogy Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Társulat között)

A rendszerváltás idejének új jelensége, a munkanélküliség megjelenése kedvező helyzetet hozott a képzések területén a TIT munkájában. A Munkaügyi Központokhoz benyújtott első pályázatokból már jelentős forrásokhoz jutott a szervezet. Ugyanakkor érezhetőek voltak a negatív hatások is. A Munkaügyi Központok a 90-es évek elején monopolhelyzetbe kerültek a felnőttképzések piacán. A Somogy Megyei TIT úttörő kezdeményezése, az egy éves nappali rendszerű nyelvoktatás önálló szervezésének lehetősége elhalt, hiszen a Munkaügyi Központ ezt a viszonylag drága képzést ingyen biztosította a munkanélküliek számára. Hátrányt jelentett viszont, hogy a munkaügyi központok a tanfolyami pályázatoknál igencsak érdekes elbírálási gyakorlatot érvényesítettek. Nagyatádon a Somogy Megyei TIT úgy veszített el egy szakácsképzésre beadott pályázatot, hogy a TIT 1 főre beadott pályázata 60 000 Ft, a győztesé 73 000 Ft volt. Emellett a TIT Nagyatádon a szakácsképzésben több évtizedes tapasztalattal rendelkezett, míg a nyertesnek ezt megelőzően semmilyen képzése nem volt még a városban. A monopolpiaci helyzettől való függőség csökkentésére és megszüntetésére való törekvés az egyik fő oka az alapítványi középiskola 1995-ös létrehozásának.

A társulat képzései közül mindig is kiemelkedett a nyelvoktatás, melyben a legfontosabb szerepet a német és az angol nyelv tanítása jelentette. Ezen kívül foglalkoztak még olasz és horvát nyelvtanítással.

A Somogy Megyei TIT felismerte az országban zajló változások jellegét, az idegen nyelvtudás felértékelődését, ezért elvégezte azokat az átalakításokat, amelyek a nyelvoktatás korszerűbbé tételét segítette elő. Az országban elsők között vezette be a nappali rendszerű, 600 órás nyelvoktatást. Kialakította azokat a szinteket, amelyek az alap- és középfokú nyelvvizsgáztatáshoz kellettek. Megszabták azt az időt is, ami az alapfokú (300 óra) és a középfokú (600 óra) nyelvvizsgálóhoz szükséges képzési időt jelentette. A tárgyi eszközök fejlesztésével, nyelvtudió létrehozásával segítették az idegen nyelven tanulók felkészítését. Az idegen nyelvek oktatásában a Somogy Megyei TIT a megye egyik legjelentősebb felnőttoktatási intézményévé vált, amely megjelent a tanulói létszám dinamikus emelkedésében is. A társulat egyik legjelentősebb eredménye, hogy a TIT Országos Szövetsége és az Állami nyelvvizsgabizottság megállapodását felhasználva 1991-ben a Somogy Megyei TIT Somogyban először szervezett nyelvvizsgát. (Iktatlan iratok: 1991. sz. n.: 1991. április 17-én kelt megállapodás értelmében a bizottság közösen szervezi a nyelvvizsgát, Somogyban csak a TIT keretében. Ez a helyi megállapodás része volt a bizottság és a TIT közös országos együttműködésének.)

A TIT ezáltal széles körű kínálatot biztosított tanulói számára, hiszen a tanulóktól a vizsgáig minden rendelkezésre állt egy helyen. A TIT a nyelvoktatás területén a munkanélküliek nyelvi képzésében a Somogy Megyei Munkaügyi Központ egyik legfontosabb partnere lett az 1990-es években. 1994 decemberétől komplex-szé vált a nyelvvizsgáztatás rendszere, ettől kezdve nemzetközileg elfogadott nyelvvizsgákat is szerveztek (angolból ICC).

Statisztika adatok a Somogy Megyei TIT munkájáról 1991 és 1995 között

ÉV	TANFOLYAM		NYELVVIZSGÁZÓ FŐ	ELŐADÓ			
	ÓRA	HALLGATÓ		TÁRS. TUD. DB	TERM. TUD. FŐ	DB	FŐ
1991	5 000	1 238	200	17	782	2	80
1992	7 600	1 194	865	21	840	2	80
1993	11 552	1 962	588	117	4 196	46	1 835
1994	7 900	1 439	538	7	455	3	144
1995	6 440	801	640	13	676	2	89

A nyelvvizsgáztatás első 5 évében 2531 fő vett részt a vizsgákon. A TIT nyelvoktatásban elfoglalt központi szerepére utal, hogy 1995 októberében az Állami Nyelvvizsgabizottság elnöke, alelnökei szakmai fórumot tartottak a tanároknak és diákoknak a Somogy Megyei TIT Székházában. (Kaposvár: Tanácskozás a nyelvvizsgákról, Somogyi Hírlap, 1995. szeptember 28, 7.) A fórumon Horváth László Árpád bejelentette, hogy az őszi folyamán 167 hallgató jelentkezett a 80, 120, illetve 600 órás nyelv tanfolyamaikra.

A Somogy Megyei TIT 1990. június 22-i elnökségi ülésének egyik fő kérdé-

se, hogy fel kell-e kutatni az új piaci lehetőségeket, mert anélkül a társulat nem tud fennmaradni.

Továbbra is jelentős gazdasági eredményeket hozott a TIT fordítószolgálata. A Somogy megye gazdasági életét nagymértékben segítő hiteles fordításokat – igény szerint – szinte minden európai nyelven elvégeztek. A fordítószolgálat eredménye a '90-es évek elején elérte az összárbevétel 15%-át. A TIT fennmaradása szempontjából azonban legnagyobb jelentőséggel a tanfolyami képzések bírtak, amelyek megszervezésére Kaposváron és Nagyatádon került sor. A TIT tanfolyami képzési kínálata meghaladta a 40-et, ezekre a képzésekre járó tanulók sikeres vizsga esetén országosan elismert bizonyítványt szerezhettek. A '90-es évek közepére a TIT-ben tanuló diákok száma Nagyatádon és Kaposváron együttesen meghaladta az 1500 főt, amellyel a Somogy Megyei TIT a megye legnagyobb felnőttképzési intézményévé vált. (*Alapítványi iskola a TIT-ben, Somogyi Hírlap, 1995. november 22, 12.*)

2001 májusára a TIT Székház felújítása a szervezet történetének eddigi legnagyobb önálló beruházása is elkészült. A tetőtér kialakítása mellett a homlokzat rekonstrukciója is megvalósult. Az épület felavatására a TIT megalakulása 160. évfordulója tiszteletére rendezett országos központi ünnepsége előtti napon, 2001. május 16-án került sor, Vizi E. Szilveszter a TIT Országos Szövetségének elnöke avatta fel. Avató beszédében elmondta: „Örömmel ünnepeljük a mai: székházat avatunk, a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat kaposvári székházát. Ez a társulat Magyarország legrégebb civil szervezete, idén 160 éves, ezt ünnepeljük itt Kaposvárott. A századelő szecessziós villaépítkezésének egyik legszebb kaposvári példája a Dózsa György utca 18. szám alatt található épület, amely otthont ad nekünk. Otthont, amely mindannyiunké, amely a tudás otthona. Aki »házát« mond házat is kell mondania, írta Csoóri Sándor, szerintem aki viszont »házát« mond az »otthont« is ért alatta. Mi itt a TIT székházával az oktatásnak, továbbképzésnek Somogy megyei otthonát avatjuk fel. [...] 1963-ban költözött ide az ismeretterjesztés, amely lassacskán Somogy megye egyik legnagyobb »népiskolájává« fejlődött. A TIT határozta el az épület felújítását 1996-ban, és ma 2001. május 17-én ünnepélyesen avatjuk. Az épület megújult köntösét – belső és külső arculatát – Borbás Gábor kaposvári építésznek köszönhetjük. Az Ismeretterjesztő Társulat Somogy Megyei Szervezete önerőből öltöztette újjá a megyeszékhely egyik legszebb szecessziós polgárházát, ahol a TIT immár 21. századi követelmény- és igény szinten végezheti az ismeretterjesztésben és az oktatásban is egyre meghatározóbb mértékűvé izmosodó tevékenységét.

Köszönet illeti Horváth László Árpádot a kaposvári TIT igazgatóját, aki fontos szerepet játszott, hogy e megye ilyen modern intézménnyel gazdagodott. Köszönöm Kaposvár Önkormányzatának, Szita Károly polgármester úrnak a segítséget, hogy folyamatosan támogatja a Kaposvári TIT szervezetet, külön köszönöm Kéki Zoltán jegyző úrnak a székház építésénél mutatott rugalmasságot. A feltett kérdésre, hogy »Mi az ismeretterjesztés, felnőttkori képzés, továbbképzés szerepe a XXI. sz. Európában«, a válasz: a 21. század kihívásainak kell eleget tenni, ezt kell nekünk alkotó értelmiségieknek megérteni és a feltételeket pedig a gazdasági és politikai elitnek kell

megteremtene, itt és most, ebben a szép kis országban. Kaposvár, Somogy megye ezt itt és most megteremtette. Kaposvár polgárai büszkék lehetnek Magyarország egyik legszebb ismeretterjesztő, továbbképző, nyelvtanulást szolgáló, Somogyország humán erőforrását képző otthonára. Széchenyi István grófot, Kaposvár díszpolgárát idézve, »A tudományos emberfő mennyisége a nemzet igaz hatalma. Nem termékeny lapály, hegyek, ásványok, éghajlat teszik a közerőt, hanem az ész, mely azokat józanon használni tudja. Igazibb súly s erő az emberi agyvelőnél nincs.«

Ennek több vagy kevesebb léte a nemzetnek több, vagy kevesebb szerencséje.” (213/2001. Kaposvár, épületátadás. 2001. május 16. Vizi E. Szilveszter avatóbeszéde)

A sikerek éve – A 160. évfordulás TIT-ünnepség

A 2001-es év meghatározó volt a TIT életében. Ebben az évben kilencedik alkalommal került sor a TIT szellemi öttusa vetélkedőjére, amelyen a Kárpát-medencei magyar középiskolák is részt vettek. A szellemi öttusa témája a magyarság szellemi értékei, az ezeréves európai magyarság volt.

A közel egy évtizede fennálló rendezvény az egyik legsikeresebb tevékenysége volt a társulatnak. A megyei regionális fordulót nemcsak Magyarországon, hanem a Felvidéken, Kárpátalján, Erdélyben és Délvidéken is megrendezték. A döntőre hagyományosan Kaposváron került sor. A vetélkedőről a Duna TV is felvételt készített. Erről Kaposváron állapodott meg Szakály Sándor, a Duna Televízió akkori kulturális igazgatója és Horváth László Árpád igazgató.

A Magyar Egészségügyi Társasággal közösen 2001. március 21-én, Fodor József halálának 100. évfordulója alkalmából tudományos emlékülést szerveztek. Fodor József Lakócsán született, egykor a társulat főtitkára és a magyar közegészségügy megteremtője volt. A Kaposvári Polgármesteri Hivatal dísztermében Andrásofszky Barna, a Magyar Egészségügyi Társaság elnöke és a Somogy Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Társulat tiszteletbeli elnökségi tagja Fodor József Somogy megye szülötte, prof. Simon Tamás tanszékvezető egyetemi tanár Fodor József és az iskolaegészségügy, Eke Károly mb. kabinetfőnök Fodor József az újságíró, és prof. Velkey László ny. tanszékvezető egyetemi tanár Praeventio, Nihil Aliud címmel tartottak előadást.

A Somogyi Hírlap 2001. március 21-én számolt be az emlékülésről. Eszerint „[...] a Somogy Megyei TIT és Magyar Egészségügyi Társaság szervezésében megtartott eszmecekerén a népegészségügyért tenni akaró és felelősen gondolkodó szakemberek idézték meg az európeér gondolkodású tudós portréját, munkásságát. A pesti egyetem közegészség tanszékének vezetője előtt tisztelegtek, aki a Cambridge-i Egyetem tiszteletbeli doktora címét is elnyerte, s munkásságával kiérdemelte, hogy 1901-ben, a világon először meghirdetett orvos-biológiai Nobel-díjra terjessze fel az MTA. A díj elnyerésének csak korai, tragikus halála vetett gátat.” (VÁRNAI Ágnes, Neveléssel az egészségünkért, Somogyi Hírlap, 2001. március 21, 3.)

Andrásofszky Barna a társaság elnöke emberközeli pályaképet adott Fodor

József munkásságáról, akinek a köznép egészségügyi állapota jelentette a nemzet felemelkedésének alapját. Simon Tamás a SOTE egyetemi tanára a Fodor József által már az 1880-as évek közepén felismert iskolaegészségügy fontosságáról beszélt. Eke Károly, az Egészségügyi Minisztérium megbízott kabinetfőnöke az 1886-ban Fodor József által alapított *Egészség* című folyóiratnak a népnevelésben és ismeretterjesztésben ma is fontos szerepet betöltő küldetéséről, Velkey László, nyugalmazott tanszékvezető tanár – az egészség, a test, a lélek és a szellem egységének hangsúlyozásával – a megelőzés, az iskolai felvilágosítás szükségességéről szolt.

A társulatot nagy megtiszteltetés érte, amikor Vizi E. Szilveszter a TIT Országos Szövetségének elnöke a TIT Országos Szövetségének Elnöksége nevében a 2000. szeptember 29-ei döntés értelmében felkérte a Somogy megyei szervezetet a TIT megalakulása 160. évfordulója tiszteletére megrendezésre kerülő országos központi ünnepség megszervezésére. A rendezvény előkészítése jegyében Vizi E. Szilveszter 2001. január 8-án megbeszéléseket folytatott Szita Károllyal, Kaposvár Város polgármesterével és Gyenesei Istvánnal, a Somogy Megyei Közgyűlés elnökével. Vizi E. Szilveszter a *Somogyi Hírlap*nak nyilatkozva elmondta, büszkék lehetünk rá, hogy az ország legnagyobb és legrégebb civil szervezete már 160 éve folyamatosan működik. Közel másfél millió ember vesz részt évente különböző tanfolyamain, kiállításain és előadásain. A társulás másik fontos feladata a nyelvoktatás, amelyben élen jár, hiszen akkreditált tanfolyamaik végén nemzetközileg is elismert vizsgát tehetnek a résztvevők. Valamennyi megyeszékhelyen van a TIT-nek szervezete, s ezek közül a somogyi az egyik legeredményesebb. Mivel a legjobb pályázatot is Kaposvár nyújtotta be, nem volt kérdés, hogy itt rendezik a TIT 160. évfordulójának központi ünnepségét. Az előzetes tervek szerint május 17-én és 18-án rendezendő ünnepség előadásainak egy részét somogyi tudósok tartják, de a meghívottak között számos elismert professzor, miniszterek, valamint a TIT összes szervezetének vezetője is szerepel. (TAKÁCS Zoltán, *Kaposváron emlékezik majd a TIT, Somogyi Hírlap*, 2001. január 9, 3.)

A Somogy Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Társulat a szervező feladatok elvégzésére szervezőbizottságot hozott létre, melyek elnöke Dévényi Zoltán, Kaposvár díszpolgára lett. Feladata a szervező feladatok segítése, és a rendezvény széles körű társadalmi háttérének megteremtése volt. Az előkészületekből a TIT és a szervezőbizottság folyamatosan tájékoztatta a közvéleményt. Március 27-én sajtótájékoztatót tartottak Dévényi Zoltán, Horváth László és Piróth Eszter, a TIT Országos Szövetségének igazgatója részvételével. Dévényi Zoltán az ünnep szervezőbizottságának elnöke elmondta, hogy minden megyéből várnak vendégeket, köztük a megyei szervezetek elnökeit, alelnökeit. A *Somogyi Hírlap* 2001. március 28-án megjelent cikkében Piróth Eszter ismertette a kétnapos rendezvény programját, amelyen a társulat történetével, a tudás és a tudomány témaköreivel, valamint a jövő kérdéseivel foglalkoznak. Hangsúlyos pont lesz – mondta – az információs társadalom, a felnőttképzés és a nyelvek fontossága. (SZELLŐ Gábor, *Kaposváron ünnepel a TIT, Somogyi Hírlap*, 2001. március 28, 3.)

A *Somogyi Hírlap* 2001. április 19-i számában a szervező bizottság elnöke el-

mondta, hogy a rendezvényre több mint 400 vendéget várnak, és szeretnék kihasználni azt, hogy a figyelem Kaposvárra összpontosul, ezért a vendégeknek szeretnék megmutatni a város nevezetességeit is. (SZELLŐ Gábor, TIT ünnep lesz Kaposváron, *Somogyi Hírlap*, 2001. április 19, 4.)

2001. május elején a *Somogyi Hírlap*nak Horváth László Árpád igazgató nyilatkozott. Az ünnepség az elmúlt tíz évben hatalmas fejlődésen átesett megyei szervezet számára is nagy elismerés volt. A megyei igazgató elmondta: az elmúlt évtizedben az egész megye területén önálló intézményhálózatot épített ki, s a felnőttoktatásban – ezen belül a nyelvoktatásban és vizsgáztatásban – meghatározó intézménnyé nőtte ki magát a szervezet. Beszámolt arról, hogy mérföldkő a TIT Alapítványi Középiscola létrehozása, amelyet a megyei szervezet öt éve működtet Somogyban. Az ünnepségsorozat – fővédnöke Orbán Viktor, hazánk miniszterelnöke – nyitányaként május 16-án átadják a TIT megújult megyei székházát, majd másnap az ünnepi köszöntők után az ismeretterjesztésről tartanak előadásokat a társulat neves tagjai. (Sz. G.: *Tudás ünnepe*, *Somogyi Hírlap*, 2001. május 10, 4.)

A TIT szervező bizottsága bejelentette, hogy az ünnepség helyszíne a Kaposvári Egyetem Állattudományi Karának konferenciaterme lesz. Horváth László elmondta, az ünnepi hét nyitányaként megjelent Rott Pálnak, a Somogy Megyei TIT elnökének *Kacagó biológia* című kötete, amelynek egy példányát a nyitó napon átadják minden résztvevőnek. A bélyeggyűjtőknek azzal kedveskedtek, hogy az első napon lebélyegezhetik az ünnepre készült, TIT Székházat ábrázoló képeslapot és bélyegeket, azzal a pecséttel, amelyet csak ezen a napon használnak. (Sz. G.: *Ünnepre készül a TIT*, *Somogyi Hírlap*, 2001. május 15, 4.)

A 2001. május 17-én kezdődő, kétnapos rendezvényt Orbán Viktor miniszterelnök üdvözölte: „Örömmel teszek eleget megtisztelő felkérésének és elvállalom a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat ünnepségsorozatának fővédnökségét. Úgy gondolom, ha sikerül célkitűzéseiket megvalósítaniuk, akkor május 17-én és az azt követő napokban méltán nevezhetjük Kaposvárt a tudomány fellegvárának. A 20. század bebizonyította, hogy a magyar nemzet szellemi tőkéje azon javak közé tartozik, amelyek híressé tettek bennünket szerte a világban. Széchenyi István felismerte, hogy nem az ásványok, nem a magas hegyek, az éghajlati adottságok, hanem a tudományos emberfő jelenti egy nemzet számára az igazi közérőt. Az ő nyomdokain járva a Széchenyi-tervben kiemelt szerepet kap a kutatás-fejlesztés támogatása, a tudástőke megőrzése és gyarapítása. Ezért örömmel üdvözlöm az Önök kezdeményezését, amely méltó módon emlékezik meg azokról a nagy egyéniségekről, akik tudományos ismeretek terjesztésével szolgálták hazánkat a TIT fennállásának 160 esztendeje során. Bízom benne, hogy a rendezvénysorozat egyben új utakat is épít a tudományos ismeretek megszerzése és elérhetősége felé. Kívánom, hogy a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat még hosszú évtizedeken, évszázadokon át legyen közvetítője azoknak a szellemi értékeknek, amelyeket a jövőben is kiállják az idő próbáját.” (215/2001. *Levél a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat 160. évfordulója alkalmából*, Kaposvár, 2001. május 17.)

A magyar tudományos élet szentélyéből Kroó Norbert, az MTA főtítkára küldött üdvözlő levelet: „A Magyar Tudományos Akadémia vezetői és vezetősége nevében tisztelettel köszöntöm a jubiláló Tudományos Ismeretterjesztő Társulat elnökét, vezetőségét, szakosztályait. A Magyar Tudományos Akadémia annál is inkább érintettje lehet ennek a jubileumnak, mert a TIT 160 éves történetének alakításából derekasan kivette a részét. Ezt persze nem a nagy tekintélyű szervezet büszkeségével mondom, mert ha a tudomány egyik célját nézzük a sok közül, jelesül a tudományos eredmények elterjesztését a társadalomban, akkor ebben az egy feladatban éppen a TIT-nek van elvitathatatlanul nagy tekintélye. Mindenesetre szép számmal akadtak Akadémiánk tagjai közül, akik a TIT-ben is jeleskedtek. Ha csak a TIT elnökeinek névsorát tekintjük, ott olyan nagyságokat találunk, mint az alapító háromszoros elnököt, Bugát Pált, aki nem mellékesen, még tudományága szókészletének magyarosítását is elvégezte, vagy Than Károly vegyészt, Kubinyi Ágoston geológus akadémikust, Stoczek Józsefet, Szily Kálmánt, aki a Természettudományi Közlöny megalapítója is egyben, Zimmermann Ágoston elektromérnököt, s a közelmúlt jelesei közül Ortutay Gyulát, Ádám Györgyöt, Szentágothai Jánost, Benkő Lorándot, legújabbán pedig Vizi E. Szilvesztert – valamennyien az MTA rendes tagjaként vállalkoztak a TIT elnöki tisztre. De még az alelnöki vagy más poszton tevékenykedő tudós ismeretterjesztők között is büszkén tekinthetünk Eötvös Loránd, Vajda Péter, Fodor József, Szent-Györgyi Albert vagy Bay Zoltán nevére. Nem kell folytatnom: a két szervezet közötti testvéri szálak nyilvánvalóak.” (214/2001. Kroó Norbert, Üdvözlő levél a TIT jubileumára)

A szervezők mindent megtettek a sikerért, az Élet és Tudomány című folyóirat a hátoldalán megjelentette a felújított TIT Székház épületét. A *Royal Club* színes reklámlap címoldalán Vizi E. Szilveszter fényképe szerepelt. A lapban a társulat tisztségviselői, munkatársai nyilatkoztak a TIT életéről, a TIT Alapítványi Középiskoláról. A kaposvári TIT Székházról 160 éves emblémával képeslapot készítettek. A rendezvény helyszínén a *Somogyi Hírlap* kiállítást rendezett a TIT-ről készült, a lapban megjelent fotókból a *Somogyi Hírlap köszönti a 160 éves TIT-et* címmel. Az újság május 17-én közölte a 160 éves országos központi ünnepségen résztvevők nevét is, megyénkénti bontásban. (*160 éves a TIT, Somogyi Hírlap*, 2001. május 17, 10.)

Május 17-én a Kaposvári Egyetem auditoriumában Horn Péter akadémikus, rektor, levezető elnökként nyitotta meg a rendezvényt. Köszöntőt mondott Vizi E. Szilveszter, a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Országos elnöke, Hámori József akadémikus, a Tudománypolitikai Kollégium elnöke, Várhegyi Attila, a Nemzeti Kulturális Minisztérium államtitkára, Sasvári Szilárd, az Országgyűlés Kulturális és Sajtó Bizottságának elnöke, Lezsák Sándor, az Országgyűlés Oktatási és Tudományos Bizottságának elnöke, Szita Károly, Kaposvár Megyei Jogú Város polgármestere, és Damásdi Miklós, a Somogy Megyei Közgyűlés alelnöke.

Az első nap programján tudományos előadásokat hallgathattak meg a résztvevők az ismeretterjesztés hazai, meghatározó személyiségeitől. Hámori József aka-

démikus a *Tudomány és ismeretterjesztés*, Bod Péter Ákos a *Tudás szerepe a magyar gazdaságfejlődésben, tőke-humántőke*, Vigh Károly, a történelemtudományok doktora A *TIT 160 éves története*, Beck Mihály akadémikus A *Természettudományi Közlöny és a Magyar Természettudományi Társulat*, Tőkéczi László a *Történelem-ismeretek szerepe a nemzet életében* címmel tartottak előadásokat. A nap zárásakor lovas bemutatóra került sor. (217/2001. *Forgatókönyv*, 3-4.)

A *Somogyi Hírlap* 2001. május 18-én foglalta össze az előző nap főbb történéseit. Várhegyi Attila köszöntőjéből kiemelte, hogy tudásalapú társadalomban élünk, amelyben a szellemi tőke a meghatározó. Fontos, hogy a TIT-hez hasonló szervezeteket támogassuk, hiszen a tudásalapú társadalom fejlesztésében nagy szerepe lesz a társulatnak. A TIT 80 millió forint támogatást kap a kulturális tárcától. Mikola István szerint fontos, hogy tudatosítsák az emberekben, felelősek testi, lelki egészségükért. A TIT ismeri azokat a csatornákat, amelyeken keresztül közvetíteni tudja a társadalomnak az egészségnevelés lehetőségeit. Hámori József akadémikus szerint 1841-ben a társulat alapítóinak az volt a szándéka, hogy az addig szűk körben terjesztett tudományt közkinccsé tegyék. Ez ma is elsőrendű feladat. Bod Péter Ákos arról beszélt, hogy a tudásnak rendkívül nagy szerepe van a gazdaság fejlődésében is. A mai kor másfajta készségeket igényel, a tudásnak több lábón kell állnia, többféle képesítést kell szereznie az embereknek. (SZELLŐ GÁBOR, *Szellemi tőkével Európába*, *Somogyi Hírlap*, 2001. május 18, 4.)

A második napon – a Somogy Megyei Közgyűlés épületében – a rendezvény szekciós ülésekkel folytatódott, amelyek középpontjában a Kulturális és természeti értékeink megőrzése az Európai Unió felé vezető úton, a Nyelvi kommunikáció az Európai Unióban és Magyarországon, a Sajtó, média és a tudásalapú társadalom Magyarországon témák álltak. Grétsy László, az Anyanyelvápolók Szövetségének ügyvezető elnöke a szekciós ülésen elmondta, hogy Magyarország a nyelvtudás területén Európa középmezőnye mögött foglal helyet, de néhány éve örömdetesesen megnőtt a kedv az idegen nyelv tanulására. A rendszerváltás előtti nemzedék jóformán idegennyelv-tudás nélkül nőtt fel, s a több évtizedes lemaradást most kell pótolni. Az oktatási rendszer szerencsére alkalmazkodik ehhez a kihíváshoz. Ha az Európai Unióban is helyt akarunk állni, akkor minimum azt kell elérnünk, hogy az értelmiséghez tartozók beszéljenek több idegen nyelven is.

A kétnapos rendezvényről a *Somogyi Hírlapnak* Piróth Eszter adott rövid értékelést. Elmondta, hogy eredményes és tartalmas találkozások vannak túl, a kormány és a tudományos élet képviselői, olyan mértékben erősítették meg a TIT munkáját, amire idáig még nem volt példa. (SZELLŐ GÁBOR, *Ismeretterjesztés EU mércével*, *Somogyi Hírlap*, 2001. május 19, 4.)

A TIT története a változások folyamata, az állandó útkeresés jegyében zajlott. Fő kérdése továbbra is az maradt, hogy a megváltozott politikai struktúrában a kulturális, a tudományos egyesület működéséhez hogyan lehet biztosítani a megfelelő gazdasági hátteret. Az állam által nyújtott csekély forrás a TIT hagyományos ismeretterjesztő tevékenységének finanszírozására sem volt elég. Ennek ellenére a TIT

megyehatáron túl mutató országos jelentőségű kulturális, oktatási rendezvényeknek adott helyt.

1998 márciusában a Magyar Nyelv Hetének ünnepségén Glatz Ferenc, az MTA elnöke nyelv művelő programot hirdetett. (2/98. *A Magyar Nyelv Hetének 1998. március 16–27. központi megnyitójára készült program*) 1999-ben a *Felnőttoktatás helye és szerepe, a közművelődés* címmel rendeztek konferenciát. A nem önkormányzati fenntartású iskolák Dél-Dunántúli Regionális Fórumán az Oktatási Minisztériumot Pálinkás József államtitkár, akadémikus képviselte. (*Küldöttközgyűlés jegyzőkönyve*, 2000. március 25, 2–3.)

A TIT szellemi öttusa-vetélkedője a TIT tevékenységének gyöngyszeme. Kezdeményezésük átfogta és összefogta a hazai és a határon túli középiskolákat. Megvalósítását állandó szervezőcsapat és zsűri támogatta, Kaposvár szellemi életének kiváló képviselői: Zetz József, Bösze Sándor, Kéki Zoltán, Szép Tamás, Géger Melinda, Tóth Anna, Varga Róbert. Az ismeretterjesztés szépségét olyan előadók képviselték, mint Bánffy György, Kányádi Sándor, Iván László, Zombori Ottó, Gergely Jenő. (536/1996. *Felkérő levél Dr. Gergely Jenő professzor részére. Előadásának címe Az ezeréves egyház*)

Kányádi a TIT emlékkönyvében írt verssel kedveskedett a vendéglátónak:

„Játszva magyarul

= =

aki megért

s megértet

egy népet

megéltet”

(*TIT Emlékkönyve*, Kányádi Sándor bejegyzése)

A TIT szinte szétfeszítette a hagyományos ismeretterjesztés kereteit, amikor 1996. októberében Ránki Dezső világhírű zongoraművésszel Schubert-estet szervezett (394/96. *Tájékoztató levél az 1996. október 22-én megrendezésre kerülő Schubert estről*), 1996-ban pedig Rott Pál *Gondolatok életről és halálról* című könyvét adták ki.

A TIT fennmaradását – gazdasági értelemben – továbbra is a felnőttképzésnek és -oktatásnak köszönhetjük. Ebben meghatározott szerepet játszott a nyelvoktatás. A Somogy Megyei TIT úttörő szerepe vitathatatlan a nyelvoktatás korszerűsítésében, népszerűsítésében. Az egész megyében a TIT által 1990-ben kialakított tanfolyamrendszer terjedt el. A hazai és a nemzetközi nyelvvizsgáztatás területén Somogyban 2001-ig monopolhelyzetbe kerültek, 2000-re a nyelvvizsgákon résztvevők száma meghaladta a 6500 főt. (*Küldöttközgyűlés jegyzőkönyve*, 2000. március 25, 7.)

A munkanélküliségre – ahogy erről már volt szó korábban – gyorsan reagált a szervezet, elsők között kapcsolódott be a munkanélküliek át- és továbbképzésébe. A tanfolyamoknál egyetlen mércévé a képzések piaci eladhatósága vált. A kísérletezés és a megvalósítás folyamatában – az országjárás vezetőitől a gyógynövénygyűjtő

és -feldolgozón át – több tucat szakma képzésére került sor. Kétségkívül, a korszak legnagyobb feltűnést keltő eseménye a diplomataképzés elindítása volt, amelyet diplomás hallgatóknak szerveztek.

Az írásom elején felvetett kérdésre a válaszom így egyértelmű: a TIT az újabbnál újabb újító tevékenységeivel mindig megtalálta helyét és be tudott illeszkedni a megváltozott politikai-társadalmi körülményekbe, ezzel is biztosítva megmaradását és továbbfejlődését a 21. században.

Czinkotay Frigyes: Kaposvári TIT Székház 1.